

31.5.2006

KAS-2006-R-3-53

Lappeenrannan kaupunki/Vesilaitos
PL 38
53101 Lpr

Viite / Hänvisning

Asia / Ärende

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA, JÄTEVEDENPUHDISTAMON YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI, Lappeenrannan vesilaitos

1. HANKETIEDOT JA YVA-MENETTELY

Lappeenrannan kaupungin Vesilaitos on toimittanut 20.2.2006 Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994 muutettu 267/1999) mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman koskien jätevedenpuhdistamon rakentamista.

Hankkeen nimi:

Jätevedenpuhdistamon ympäristövaikutusten arviointi

Hankkeesta vastaava ja yhteystiedot:

Lappeenrannan kaupunki/Vesilaitos, PL 38, 53101 Lappeenranta

Hankkeesta vastaavan käyttämä konsultti:

Suunnittelukeskus Oy, PL 68, 00521 HELSINKI.

Yhteysviranomainen:

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus, PL 1023, 45101 KOUVOLA

Ympäristövaikutusten arviointimenettely:

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

Arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin, joilla voi olla merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia. Lappeenrannan jätevedenpuhdistamon rakentamiseen arviointimenettelyä sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (286/1999) 6§:n hankeluettelon kohdan 10 c mukaisesti (yli 100 000 asukasvastineluvulle mitoitettut jätevesien käsittelylaitokset).

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä. Arviointiohjelman ja tämän lausunnon perusteella hankkeesta vastaava laatii hanketta koskevan ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, jossa esitetään mm. hankkeen eri toteutamisvaihtoehdot ja niiden keskeiset ympäristövaikutukset sekä haitallisten vaikutusten mahdolliset lieventämiskeinot. Arviointiselostuksen valmistuttua kesä-heinäkuussa 2006 se tulee vastaavaan julkiseen käsittelyyn kuin nyt käsiteltävänä oleva arviointiohjelma.

Hanke ja sen perustelut

Lappeenrannan Vesilaitos toimii kunnallisena liikelaitoksena. Sen tehtäviin kuuluvat vedenhankinta ja puhdistus, jätevesien käsittely sekä verkostot. Viemäriverkosto on toteutettu erillisviemärintinä. Toiminta-alueeseen kuuluvat pääosin kaupungin asemakaava-alueet sekä Nuijamaan taajama. Toikansuon jätevedenpuhdistamolla käsitellään kaikki Lappeenrannan kaupungin asemakaavoitetuilta alueilta koottavat jätevedet sekä Lemm ja Taipalsaaren kuntien viemärintialueiden jätevedet. Nuijamaan ja Vainikkalan taajamien jätevedet puhdistetaan paikallisissa pienpuhdistamoissa sekä Muukossa teollisuusalueella sijaitsevassa lammikkipuhdistamossa. Hankkeen tarkoituksena on Lappeenrannan jätevesien käsittelyn järjestäminen tulevaisuudessa. Toikansuon jätevedenpuhdistamon nykyinen vesilain 10 luvun mukainen jätevesien johtamislupa sallii Rakkolanjoen käytön purkuvesistönä vuoden 2010 loppuun saakka. Lupamääräyksissä on edellytetty suunnitelmien laatimista jätevesien johtamisesta muualle kuin Rakkolanjoen vesistöön. Uusi ympäristönsuojelulain mukainen lupahakemus jätevesien johtamisesta on jätettävä vuoden 2006 loppuun mennessä.

Tarkasteltavat vaihtoehdot

Ympäristövaikutusten arvioinnissa selvitettävät vaihtoehdot ovat seuraavat:

- VE 1: Lappeenrannan Hyväristönmäelle rakennetaan uusi jätevedenpuhdistamo, jonka käsitellyt jätevedet puretaan Rakkolanjokeen.
- VE 2: Toikansuon nykyinen jätevedenpuhdistamo saneerataan ja laajennetaan. Käsitellyt jätevedet johdetaan Saimaaseen.
- VE 3: Lappeenrannan jätevedet johdetaan käsiteltäväksi Imatran Meltolan puhdistamolle, joka saneerataan yhteispuhdistamoksi. Käsitellyt jätevedet puretaan Vuokseen.
- VE 4: Lappeenrannan kaupungin ja UPM-Kymmene Oyj:n Kaukaan tehtaiden jätevedet käsitellään uudessa, Kaukaan alueelle rakennettavassa yhteispuhdistamossa. Jätevedet puretaan Saimaaseen.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa ei ole varsinaista nollavaihtoehtoa (hankkeen toteuttamatta jättäminen). Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen mukaan nollavaihtoehto voidaan jättää pois, jos se on erityisestä syystä tarpeeton. Jätevesien käsittelyn jatkaminen pysyvästi jo vuonna 1975 toimintansa aloittaneella Toikansuon jätevedenpuhdistamolla ei ole mahdollista ilman puhdistamon merkittävää saneerausta.

Vaikutusalueen rajausta ja merkittävimmät ympäristövaikutukset

Lappeenrannan jätevedenpuhdistamon ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastelualueella tarkoitetaan aluetta, jolle tietyn ympäristövaikutuksen selvitys ja arviointi kohdistuu. Vaikutusalue, jolla kyseessä olevan vaikutuksen selvitystyön perusteella arvioidaan ilmenevän, voi rajautua tätä suppeammaksi. Tarkastelualueen laajuus vaihtelee tarkasteltavan vaikutustyyppin mukaan.

Rakkolanjoessa (VE 1) vesiympäristöön kohdistuvien vaikutusten tarkastelu ulottuu Venäjän puolelle. Kalastovaikutuksia arvioidaan Haapajärven osalta. Saimaalla

(VE 2) tarkastelualue ulottuu Etelä-Saimaan alueelle Kyläniemen tasolle. Myös kalastovaikutuksia arvioidaan Etelä-Saimaan osalta. Vuoksessa (VE 3) vesiympäristöön kohdistuvien vaikutusten tarkastelu ulotetaan Venäjän puolelle.

Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioitaessa tarkastelualueet vastaavat vähintään vesistövaikutusten tarkastelualueita, sillä vaikutukset liittyvät keskeisesti vesistön käyttökelpoisuuteen, joko suoraan tai välillisesti. Maa-alueella elinoloihin ja viihtyvyyteen vaikuttavien tekijöiden (melu, haju, jne.) tarkastelualue ulottuu noin kilometrin säteelle puhdistamoalueelta. Sosiaalisia vaikutuksia arvioitaessa otetaan huomioon myös mahdolliset laajemmalle ulottuvat vaikutukset.

Edellä kuvattujen alueiden lisäksi maankäyttöön, maisemaan ja suojelualueisiin kohdistuvien vaikutusten osalta tarkastelussa otetaan huomioon jätevesien siirtolinjat.

Venäjälle ulottuvien vaikutusten arvioidaan aiempien tutkimustulosten ja asiantuntija-arvioiden perusteella rajoittuvan vesistövaikutuksiin (veden laatu) ja tähän liittyviin mahdollisiin vesistön käyttöä koskeviin välillisiin vaikutuksiin.

Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa keskitytään merkittävimpiin vaikutuksiin, joiksi on aiempien tutkimustulosten ja asiantuntija-arvioiden perusteella tunnistettu seuraavat:

- vaikutukset purkuvesistöön (veden laatu, kalasto ja kalastus)
- meluvaikutukset (rakentamisaika sekä puhdistamon toimintaan liittyvä raskas liikenne)
- mahdolliset vaikutukset kasvillisuuteen ja luonnonsuojelualueisiin (erityisesti Natura 2000-alueet)
- ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvat sosiaaliset vaikutukset (mukaan lukien virkistyskäyttö ja mahdolliset hajuhaitat).

Ympäristövaikutusten arviointi käsittää hankkeen koko elinkaaren. Puhdistamon käytön lisäksi otetaan huomioon rakentamisvaihe. Pääpaino on toiminnanaikaisten vaikutusten arvioinnissa. Lisäksi käsitellään muutosten palautumista ja nopeutta. Arvioinnissa otetaan huomioon myös mahdolliset riskitilanteet ja niiden ympäristövaikutukset.

Ympäristövaikutusten arviointi tehdään pääasiassa asiantuntija-arviona käyttäen hyväksi aiemmin tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä sekä aikaisempia kokemuksia vastaavien hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista ja hankkeiden toteutuksesta.

Tiedot hankkeen toteuttamisen edellyttämistä suunnitelmista ja luvista.

Ympäristösuojeluasetuksen (169/2000) mukaisesti jätevedenpuhdistamolle on haettava ympäristönsuojelulain 28 §:ssä tarkoitettu ympäristölupa. Lupaviranomainen on Itä-Suomen ympäristölupavirasto.

Uuden puhdistamon rakentamiselle tai nykyisen saneerauksen yhteydessä tehtävälle lisärakentamiselle tarvitaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukainen lupa, joka haetaan kaupungin rakennusvalvontaviranomaisilta. Hankkeesta vastaavan tulee hankkia omistus- tai käyttöoikeus siirtoviemäriin maa-alueisiin. Yleensä kysymykseen tulee käyttöoikeuden lunastaminen tiettyyn alueeseen. Lunastus voi perustua vahvistettuun asemakaavaan tai lunastuslain mukaiseen lunastuslupa.

Liittyminen muihin hankkeisiin

Toikansuon jätevedenpuhdistamon lupamääräyksissä on edellytetty, että Rakkolanjoki kunnostetaan valtakunnan rajalle saakka. Lisäksi kunnostettavaksi on määrätty Haapajärvi. Haapajärvestä on parhaillaan tekeillä luonnonsuojelulain 65 § mukainen Natura-arvio ja kunnostussuunnitelma. Rakkolanjokeen on jätevesikuormituksen haittavaikutuksien lieventämiseksi suunniteltu lisäveden johtamista Saimaasta. Vesi-

lain mukainen hakemusasian suunnitelma on laadittu 15.3.2005 (Suunnittelukeskus Oy, 2005). Suunnitelmaan perustuva lupahakemus on parhaillaan Itä-Suomen ympäristölupaviraston käsittelyssä.

Myös Imatran kaupungin on haettava uutta ympäristölupaa jäteveden puhdistusratkaisulleen 31.12.2006 mennessä.

Arviointiohjelmasta tiedottaminen, kuuleminen ja osallistumisen järjestäminen

Kaakkois-Suomen ympäristökeskus on kuuluttanut ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta Lappeenrannan, Joutsenon ja Imatran kaupungeissa 6.3.-24.3.2006. Kuulutus on julkaistu Etelä-Saimaa, Uutisvuoksi ja Joutseno-lehdessä. Arviointiohjelma on ollut nähtävillä edellä mainituissa kaupungeissa sekä Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksessa. Lisäksi arviointiohjelma on julkaistu internetissä osoitteessa <http://www.lappeenranta.fi/?deptid=11430>. Lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa 5.5.2006 mennessä Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselle. Lausunnot pyydettiin seuraavilta tahoilta: Lappeenrannan, Joutsenon ja Imatran kaupungit, Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Suomen lääninhallitus Kouvolaan palveluyksikkö, Kaakkois-Suomen työvoima ja elinkeinokeskus/kalatalous yksikkö, Suomalais-venäläinen rajavesikomisio, Kaakkois-Suomen tiepiiri, Museovirasto, Etelä-Karjalan maakuntamuseo, Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiri ry., Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry., Nordkalk Oy Ab, Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy, Suur-Saimaan kalastusalue, Kaakonkulman kalastusalue, Haapajärven osakaskunta, Muukkolan osakaskunta, Meltolan ja Korvenkannan Osakaskunta, Penttilän Osakaskunta, Hanhijärven Osakaskunta, Puralan Osakaskunta, Ojalan Osakaskunta ja Haapajärven Osakaskunta.

Hankkeen vaikutusten arvioitiin voivan ulottua Venäjän puolelle, joten hankkeesta lähetettiin Venäjälle yva-lain 14 §:n mukainen ilmoitus, jossa tiedusteltiin Venäjän halukkuutta osallistua Suomen yva-menettelyyn. Toisen valtion mahdollisuus osallistua arviointimenettelyyn perustuu YK:n Euroopan talouskomission alaiseen sopimukseen valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutusten arvioinnista (Espoon sopimus). Koska Venäjä on sopimuksen allekirjoittajavaltio, vaikkei olekaan ratifioinut sopimusta, haluttiin ilmoitus lähettää. Sopimuksen mukaista kuulemista varten ilmoitukseen liitettiin arviointiohjelman lyhennelmästä tehty venäjänkielinen käännös.

Hanketta ja ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa koskeva yleisötilaisuus pidettiin 23.3.2006 Lappeenrannan kaupungintalolla. Toinen yleisötilaisuus on suunniteltu järjestettäväksi, kun arviointiselostus on valmistunut.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä varten on perustettu ohjausryhmä, johon kuuluvat seuraavien tahojen edustajat: hankkeesta vastaava, yhteysviranomaisena, Lappeenrannan, Joutsenon ja Imatran kaupungit, Kaakkois-Suomen TE-keskus, Kaakkois-Suomen tiepiiri, Haapajärven ja Muukkolan osakaskunnat, Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiri ja Saimaan vesiensuojeluyhdistys sekä Nordkalk Oyj. Ohjausryhmän tarkoituksena on lisätä vuorovaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia sekä tiedonsaantia.

2. ARVIOINTIOHJELMASTA ESITETYT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteenveto lausunnoista ja mielipiteistä:

Kaakkois-Suomen ympäristökeskukselle toimitettiin 29 lausuntoa tai mielipidettä. Lausunnoissa ja mielipiteissä otettiin voimakkaasti kantaa jo arvioinnin tässä vaiheessa eri vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuuteen. Vastustus oli voimakasta sekä Saimaan että Rakkolanjoen osalta ja pääosin samoin perustein. Vaihtoehtoa 4 vaadittiin poistettavaksi arviointimenettelystä, mutta toiset taas pitivät sitä vaikutuksiltaan

kelvollisena, koska arveltiin yhteiskäsittelystä saatavan lisätehoa puhdistusprosessiin. Vaihtoehdon VE3 arveltiin yleisesti olevan ympäristön kannalta ongelmattomin. Kaikkia neljää vaihtoehtoa myös kannatettiin. Lausunnoissa ja muistutuksissa katsottiin, että kaikkia vaihtoehtoja ei ole esitetty tasapuolisesti ja arveltiin, että niitä ei kohdella objektiivisesti. Arviointimenettelyä vaadittiin tarkennettavaksi tältä osin. Arviointiohjelmaa esitettiin täydennettävän myös virkistyskäyttöön kohdistuvien ja sosiaalisten vaikutusten osalta. Vaihtoehtoon VE3 liittyvän siirtoviemäriin vaikutukset nousivat esille samoin muutokset lietteen kuljettamiseen ja siitä aiheutuvat vaikutukset. Arvioinnissa tulisi huomioida liikenteen haitat kuten melu, värinä ja liikenneturvallisuus kaikkien vaihtoehtojen osalta. Hankkeesta arveltiin aiheutuvan vaikutuksia Venäjän puolelle aina Laatokkaan tai Suomenlahteen saakka, myös näiden selvittämistä vaadittiin. VE1:n vaikutuksia Rakkolanjokeen vaadittiin tarkasteltavan siten, että huomioidaan vesienhoitolain asettamat vesistöjen tilaa koskevat tavoitteet. Tiedot kalastosta ja kalastuksesta oli esitetty suppeasti ja ne olivat puutteellisia. Vaikutuksia vaelluskalakantojen esiintymiseen tulisi tarkastella erityisesti Rakkolanjoen osalta, jota pidettiin potentiaalisena luonnontilaisen meritaimenen lisääntymisalueena. Hyväristönmäen läheisyydessä sijaitsee elinkeinotoimintoja, joihin arveltiin olevan vaikutuksia. Venäjältä tuleva maakaasulinjan mainittiin asettavan rajoitteita hankesuunnitteluun.

Esitetyt lausunnot ja mielipiteet:

Seuraavassa tiivistettyinä yhteysviranomaiselle toimitetut lausunnot ja mielipiteet:

Lappeenrannan kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus saattoi tiedoksi sosiaali- ja terveyslautakunnan ja ympäristö- ja rakennuslautakunnan lausunnot.

Lisäksi kaupunginhallitus toteaa, että valtuuston päätöksen mukaan kaupunki tulee ensisijaisesti hakemaan lupaa vaihtoehdolle VE1 ja toissijaisesti Saimaavaihtoehdolle. Koska UPM-Kymmene Oyj ei katso mahdolliseksi rakentaa yhteispuhdistamoa, tulisi vaihtoehto VE 4 poistaa arviointiohjelmasta.

Lappeenrannan sosiaali- ja terveyslautakunta

Arviointiohjelmaa tulisi täydentää sosiaalisten haittojen ennakkoarviointitutkimuksella. Muuten arviointiohjelmaan ei ole huomauttamista.

Lappeenrannan ympäristö- ja rakennuslautakunta

Vaihtoehtojen 1- 3 osalta ympäristövaikutuksia on käytettävissä ja hankittavissa olevan aineiston avulla riittävän luotettavasti mahdollista vertailla.

Vaihtoehdon 4 osalta ei ole käytettävissä tietoa yhteispuhdistamon prosessista ja sen ympäristövaikutuksista. Tämä johtaa tältä osin vertailussa saavutettavan arvion suureen epävarmuuteen. Siksi on osittain kyseenalaista pitää vaihtoehtoa mukana tarkastelussa. Ohjelmaa on täydennettävä mahdollisuuksien mukaan sosiaalisten vaikutusten arvioinnin suhteen.

Imatran kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus päätti antaa ympäristö- ja rakennusvalvontalautakunnan esityksen mukaisen lausunnon.

Imatran ympäristö- ja rakennusvalvontalautakunta

Imatralle on vaikutuksia lähinnä vaihtoehdossa 3. Imatran nykyinen puhdistamo on toiminut tyydyttävästi ja sen kapasiteetti on riittänyt. Imatran puhdistamo jättää v.

2006 loppuun mennessä hakemuksen uudesta ympäristöluvasta.

VE3:ssa Vuokseen aiheutuva kuormitus fosforin osalta pienenee hieman nykyiseen verrattuna, mutta typen ja orgaanisen kuormituksen osalta kaksinkertaistuisi. Yhteis-

puhdistamon jäteveden purkumäärä n. 0,3 m³/s on pieni verrattuna Vuoksen keskimääräiseen virtaamaan 600 m³/s. Mikäli tällä jätevesimäärällä on jotain vaikutusta vesistöön, kohdistuvat ne Imatran puolella kalastoon. Venäjän puolella veden käytöllä on suurempi merkitys mm. talousvetenä. Vaikutukset veden laatuun Venäjän puolella tulee selvittää. Vuoksi laskee Laatokkaan, jota saatetaan tulevaisuudessa käyttää Pietarin talousvesilähteenä.

Arvioinnissa tulee selvittää myös hajuhaitat Meltolan alueella huomioiden kaavoitettavaksi tulevat asuinalueet, siirtoviemärin linjauksen vaikutukset pohjaveteen ja siihen kohdistuvat riskit sekä vaikutukset Lampsinjoen luontokohteeseen. Lisäksi tulee huomioida luontokohteet tai lajit, jotka eivät ole tulleet esille tähänastisissa selvityksissä. Maanomistajilla on paljon yksityiskohtaista tietoa samoin metsäkeskuksella. Maamassojen siirtotarve ja sijoittelu sekä siirtoviemärin rakentamisen aiheuttama liikenne on selvitettävä. Puhdistamolietteen kuljetukseen liittyvät ympäristövaikutukset on otettava mukaan arviointiin. Kuljetusmatkat osin pitenevä. Mitä vaikutuksia vaihtoehtoilta on seutukunnan umpi- ja sakokaivolietteiden tyhjennysmahdollisuuksiin ja matkoihin. Arviointiohjelmaan on liitettävä myös eri vaihtoehtojen kustannustarkastelu. Vaikutukset Meltolan ja siirtoviemärin vaikutusalueen asukkaiden asuinoloihin ja infrastruktuuriin on selvitettävä.

Imatran kaupungin sosiaali- ja terveystoimi

Ei huomautettavaa arviointiohjelmasta

Joutsenon kaupungin kaavoitus- ja ympäristölautakunta

Ohjelmassa tulee tarkastella kaikkien vaihtoehtojen vaikutuksia tasapuolisesti ja riittävän laajasti. Vaikutuksia ihmisiin, ympäristöön ja maankäyttöön tulee tarkastella myös siirtolinjauksen ja pumppuasemien ympäristöissä. erityisesti ohjelmassa tulee tarkastella vaikutuksia ongelmatilanteissa ja arvioida ongelmatilanteiden esiintymistä. Vaikutuksia vesistöön kalastoon, kalastukseen ja vesialueiden virkistyskäyttöön tulee tarkastella koko eteläisen Saimaan alueella.

UPM-Kymmene Oyj Kaukas

Vaihtoehto 4 on otettu arviointiohjelmaan selvittämättä sen toteuttamiskelpoisuutta ja neuvottelematta yhtiön kanssa ennakoon. Käytävissä olevan tiedon perusteella vaihtoehdon aiheuttamaa kuormitusta vesistöön ei ole mahdollista arvioida. Kuormitusta ei voi päätellä vaihtoehdon 1 selvityksistä, koska samat tekniset ratkaisut, kuten denitrifikaatio, eivät ole yhteiskäsittelyssä toteuttamiskelpoisia. Tehdasalueella ei ole tilaa uudelle puhdistamolle, vaihtoehto ei ole toteuttamiskelpoinen. Yhdyskuntajätevesien ja tehtaiden jätevesien yhteispuhdistukseen sisältyy useita mm. fosforitaseeseen ja häiriötilanteisiin liittyviä ongelmia. Yhteispuhdistus johtaisi vesistöön menevän fosforikuorman kasvuun nykyisestä. Kaukaan ympäristöluvasta päättäessään myös Itä-Suomen ympäristölupavirasto on katsonut, ettei selvityksiä ole tarpeen enää jatkaa, vaikka rajavesikomissio oli sitä vaatinut. Vaihtoehto 4 tulisi poistaa ohjelmasta tarpeettomana.

Etelä-Karjalan liitto

Hankkeen tausta ja hanketta ohjaava lainsäädäntö on kuvattu varsin perusteellisesti, mutta eri vaihtoehtojen mitoitus- ja vesistökuormitus on esitetty vaikeaselkoisesti.

Maankäytön nykytilanteen kuvauksessa on suojelualueiden osalta runsaasti puutteita, luettelosta ja kartasta puuttuvat mm.:

Lappeenranta: Niemisenkärjen SL –alue (toteutettu ls-lain nojalla), Luteenjärvi (seutukaavan SL), Ritajärvi (valtakunnallisen lintuvesien suojeluohjelma, seutukaavan SL) Pellisenniemen lehmusto (ls-lain mukaisesti rauhoitettu)

Joutseno: Konnunsuon maisemakokonaisuuteen sisältyvät: Hyvättilänsuo (oikeusministeriön rauhoittama, seutukaavan SL-alue), Höytiönlampi (seutukaavan SL-alue), Suokumaanjärven länsipää (valtak. lintuvesiensuojeluohjelman alue, seutukaavan SL-alue), Eväksenjärvi (valtak. lintuvesiensuojeluohjelman alue, seutukaavan SL-alue) sekä Kivisaaren lehto (Natura 2000, valtak. lehtojensuojeluohjelma, seutukaavan SL, ls-lain nojalla rauhoitettu)

Mielikon notkot ja Holmajoen lehdot (Natura 2000, lehtojensuojeluohjelma, ls-lain mukainen rauhoitus, seutukaavan SL)

Vaihtoehdot 2, 3, ja 4 ovat ristiriidassa vesipuidedirektiivin periaatteen kanssa, jonka yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä niin, ettei niiden tila heikkene. Jätevesien johtaminen uusiin purkuvesistöihin (Saimaa, Vuoksi) aiheuttavat niiden tilan heikkenemistä. Vaihtoehto 1 vähentää Rakkolanjoen kuormitusta.

Mutta myös VE 1:een liittyy joitakin hankalia seikkoja: Rakkolanjoki laskee Viipurinlahden pohjukkaan, Venäjä varmastikin vastustaa tätä vaihtoehtoa; ainakin raja-vesikomissio ei pidä tätä vaihtoehtoa ensisijaisena, Rakkolanjoen jätevedet kulkevat Haapajärven (Natura 2000 –alue) kautta. Toikansuon jätevedenpuhdistamon ympäristölupamääräyksissä on edellytetty, että Rakkolanjoki kunnostetaan valtakunnan rajalle. Myös Haapajärvi on määrätty kunnostettavaksi. Jätevesien johtamisen jatkaminen Rakkolanjokeen ja Haapajärveen kunnostuksen jälkeen vaikuttaa epäjohtamukaiselta.

Etelä – Karjalan liitto edellyttää, että VE 1:n osalta tulee selvittää, onko mahdollista johtaa putkea pitkin puhdistetut jätevedet Saimaasta pumpatulla lisävedellä laimenettuna Haapajärven luusuaan saakka, jolloin Rakkolanjoen yläjuoksu ja Haapajärvi eivät enää kuormittuisi jätevesistä ja loppupään jokiosuudenkin jätevesipitoisuus laimenisi. Jos toimenpiteisiin liitetään pelloilta tulevan ravinnekuorman tehokas pienentäminen, saataisiin Venäjän puolelle menevän veden laatua parannettua merkittävästi ja Viipurinlahden pohjukan kuormitusta pienennettyä.

Voimassaoleva seutukaava ei ole esteenä minkään vertailtavan vaihtoehdon toteuttamiselle.

Etelä-Suomen lääninhallitus

Sen lisäksi, mitä Lappeenrannan kaupungin ympäristö- ja rakennuslautakunnan lausunnossa on sanottu, lääninhallitus katsoo, että laitoksen mahdollisesti aiheuttamien ihmisiin kohdistuvien terveyshaittojen ehkäisemiseksi olisi ohjelman työsuunnitelmaan syytä lisätä tarkastelu ravinnon kautta altistuminen ihmisessä.

Yhteisen suomalais-venäläisen rajavesistöjen käyttökomission Suomen ryhmä

Rakkolanjoen on toistuvasti todettu olevan aivan liian pieni vesistö vastaanottamaan Lappeenrannan kokoisen kaupungin jätevesikuormitusta. Johtamalla Lappeenrannan jätevedet muuhun purkuvesistöön, vähentämällä Rakkolanjoen valuma-alueen haja-kuormitusta ja kunnostamalla Haapajärvi niin, että järven sisäinen kuormitus vähennee, voidaan vähitellen päästä vesienhoitolain edellyttämään vesistön tilan paranemiseen. Rakkolanjoen venäjänpuoleisella valuma-alueella asuu huomattava määrä ihmisiä, joiden kannalta joen veden laadulla on suuri merkitys. On otettava huomioon, että myös vesipuidedirektiivi edellyttää vesistöä tarkasteltavaksi kokonaisuutena. Joki on myös potentiaalista lohikalojen kutualuetta, mikäli veden laatu paranee riittävästi. Jätevesien johtaminen Rakkolanjokeen ei ole kestävä vaihtoehto. Komissio on tuonut esiin sen, että niin teknisesti, taloudellisesti kuin ympäristövaikutustenkin kannalta Lappeenrannan kaupungin ja UPM-Kymmene Oyj:n Kaukaan tehtaiden jätevesien yhteispuhdistus olisi järkevää. Luottamusta yhteistyön toimivuuteen ei ole ollut riittävästi. Olisikin syytä kehittää uudentyyppinen ratkaisumalli ulkoistamalla jätevesien puhdistus siihen erikoistuneelle yritykselle.

Yva-prosessin uskottavuuden kannalta on tärkeää, että eri vaihtoehtojen vaikutuksia tarkastellaan avoimesti ja tasapuolisesti. Lausunnolla olevassa arviointiohjelmassa ja

siihen liitettyssä materiaalissa on kuitenkin Rakkolanjoki-vaihtoehtoa perusteltu voimakkaasti, kun taas yhteispuhdistusvaihtoehtoa on esitelty ikään kuin teoreettisena, jo lähes poissuljettuna vaihtoehtona. Rajavesikomission Suomen ryhmä edellyttääkin, että arviointiohjelmaa päivitetään ja tarkennetaan yhteispuhdistusvaihtoehdon vaikutusten arvioinnin osalta.

Kaakkois-Suomen työvoima- ja elinkeinokeskus

Arviointiohjelmassa esitetyt tiedot kalastosta ja kalastuksesta on esitetty suppeasti, ne ovat vanhentuneita ja puutteellisia. Rakkolanjoen ja Haapajärven kalataloudellisen tarkkailun tuloksia on käsitelty vain Haapajärven osalta. TE-keskus on toimittanut konsultille vaelluskalakantoja koskevan lausunnon, jota ei ole kuitenkaan mainittu ohjelmassa. Selvityksen mukaan Rakkolanjoki on Viipurinlahteen laskevista meritaimenjoista arvokkain huomioiden kannan alkuperä, taimentiheys ja lohikalojen lisääntymiseen soveltuva pinta-ala. Joen merkitystä potentiaalisena meritaimenjokena lisää se, että Lappeenrannan kaupunki on hakemassa lupaa laimennusveden johtamiseen Rakkolanjokeen osana joen kunnostustoimenpiteitä. Rakkolanjoessa tullaan tekemään kalataloudellisia kunnostuksia. Haapajärven kunnostuksen jälkeen kalastoon tullaan palauttamaan mm. kuha. Kunnostusten jälkeen Rakkolanjoen yläosien koski-alueilla on merkittäviä potentiaalisia alueita taimenen luontaiseen lisääntymiseen. Arviointiohjelmassa tulee tuoda selkeästi esille Haapajärven ja Rakkolanjoen kalataloudellinen merkitys, joka tulee huomioida jo pelkästään vesipuitedirektiivin tavoitteita toteutettaessa.

Etelä-Saimaan ja Vuoksen kalataloudellisesta tarkkailusta on julkaistu raportti koskien vuosia 2001-2005, jonka tulokset tulee ottaa huomioon.

Kaakkois-Suomen tiepiiri

Tiehallinto esittää, että tiestössä mahdollisesti tarvittavat muutokset ja parannukset selvitetään perusteellisemmin. Myös rakennustöiden aikaiset liikenteen ja liikennejärjestelyjen muutokset tulee huomioida. Lisääntyvän raskaan liikenteen aiheuttamat melu-, tärinä-, liikenneturvallisuus- ym. vaikutukset alueen asukkaisiin ja käyttäjiin tulee kartoittaa. Vaihtoehdoissa 2, 3 ja 4 jätevedenpuhdistamon perustamisen vaikutukset liikenteelle ovat vähäisiä, sillä kohteet ovat liikenteellisesti jo entuudestaan vilkkaita. Kuitenkin myös näiden vaihtoehtojen aiheuttamat vaikutukset liikenteeseen tulee kartoittaa, vaikka ne ovatkin suhteessa vähäisempiä.

Uusien viemäreiden rakentamisen aikaiset vaikutukset, kuten teiden tilapäinen katkaiseminen tulee ottaa huomioon.

Etelä-Karjalan museo

Valtakunnallisesti huomioon otettavat rakennuskulttuurikohteet (VAT) sekä valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet on esitetty asiallisesti. Hyväristönmäen puhdistamon aluevarauksen itäpuolella sijaitsee Karkolan kylä, jossa on neljä 1800-1900-lukujen taitteessa olevaa maatilakokonaisuutta, näistä Karkolantie 162 ja Karkolantie 210 erittäin hyvin säilyneinä. Aluevarauksen länsipuolella sijaitsee Hanhijärven melko suuri kyläkokonaisuus. Aluevarausta lähimpänä mainittavia kohteita ovat mm. Pahaojantie 84 ja Hanhijärventie 372, 1900-luvun alun hyvin säilyneet tilat.

Museovirasto

Vaihtoehtoiset suunnitelmat eivät koske kiinteitä muinaisjäänneksiä. Museovirastolla ei ole huomautettavaa jätevedenpuhdistamon ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan.

Gasum Oy

Hankkeella voi olla vaikutuksia maakaasun siirtoputkiin DN 700 / DN 900 välillä Hanhijärvi Räikkölä. Suunnitteluvaiheessa on huomioitava maakaasustandardien säädökset ja viranomaisohjeet sekä KTM:n päätökset maakaasuputken läheisyyteen rakentamisesta. Rakennustoimien ja pysyvien rakenteiden jäädessä yli 30 metrin päähän putkistosta ei haitallisia vaikutuksia yleensä synny. Poikkeuksen voi aiheuttaa voimakkaat muutokset pohjavesiolosuhteissa.

Kaakonkulman kalastusalue

Paras vaihtoehto puhdistamon jätevesille on edelleen Rakkolanjoki. Jätevedet on kuitenkin puhdistettava mahdollisimman tehokkaasti. Fosforipitoisuus tulee olla enintään 0,05-0,1 mg/l.

Haapajärven yhteisen vesialueen hoitokunta

Hyväristönmäen puhdistamon rakentamisesta seuraa:

1. Ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys:

Vaikuttaa negatiivisesti koko joen varren ja Haapajärven elinolosuhteisiin, kalaston käyttöön elintarvikkeina, hajuhaittoihin, sinilevän määrään.

2. Maaperä, vesi, ilma, ilmasto, kasvillisuus, eliöt ja luonnon monimuotoisuus:

Järven rantojen ja pohjan liettyminen jatkuessaan tukahduttaa järven normaalin kasvuston, soistaa rannat ja rehevöittää vesistön. Haapajärven puhdistus ja kunnostus olisi vaarassa mitätöityä.

3. Yhdyskuntarakenne ja maisema:

Normaali kesämökkiasutus, joka elävöittää kylää on jäänyt ja jäisi puuttumaan, koska rannoille ei ole mielekästä rakentaa.

4. Vaikutukset purkuvesistöön:

Pilaa suunnitellun kunnostuksen tuloksen. On jo aika ymmärtää, että tämä vesistö on liian pieni käsittelemään minkäänlaisia jätevesiä. Vuodesta 1953 alkanut Lappeenrannan kaupungin likavesien johtaminen on pilannut pienen vesistön totaalisesti. Rakkolanjoki ja Haapajärvi on palautettava normaaliksi ja luotava edellytykset vesistön palautumiseen.

5. Natura 2000:

Järven kunnostuksella on mahdollista saada takaisin osa linnustosta. Tällä hetkellä se on taantunut rantojen umpeenkasvun vuoksi.

6. Sosiaaliset haitat:

Asukkaat ja erityisesti lapset eivät ole voineet nauttia normaalisti kotijärvestä. Uiminen, kalastus ym. ovat olleet monen sukupolven ajan haaveita. Jos purkuvesistönä toimiminen jatkuu kylien elinvoimaisuus heikkenee edelleen.

Arviointiohjelmassa käsitellään Haapajärveä tarkoitushakuisesti väärin ja virheellisesti. Eri vaihtoehtojen hyötyjä ja haittoja verrataan Haapajärven osalta nykytilanteeseen, joka on katastrofaalinen.

Osakaskunta vastustaa Hyväristönmäen puhdistamon rakentamista ja vaatii yvamenettelyssä huomioitavaksi suunnitellut vesistön kunnostukset ja lisäveden johtaminen. Paras vaihtoehto on VE 3. Toisena vaihtoehtona on Saimaa, joka myös on vesistönä valtava verrattuna Haapajärveen.

Mustolan osakaskunta

Värikkäässä lausunnossa kerrataan alueen jätevesien johtamisen historiaa ja esitetään harkittavaksi jätevesien johtamista Suokumaanjärveen.

Seuraavan samansisältöisen mielipiteen antoivat: *Vehkataipaleen ja Lamposaaren alueiden asukkaiden valitsevat ympäristöryhmät yhteensä 9 allekirjoittajaa, Kir-*

vesniemen osakaskunta, Kattelussaaren osakaskunta, Suur-Saimaan kalastusalue ja Paarmalan yhteisten vesialueiden osakaskunta.

Mielipiteessä esitetään, että vaihtoehto 2 hylättäisiin. Päähuomio jatkovalmistelussa kohdistetaan vaihtoehtoihin 1 ja 3. Vaihtoehto 4 on täysin teoreettinen. Jätevesien johtamista Saimaan kanavaan ei ole sisällytetty yva-menettelyyn. Olisiko tämä vaihtoehto pitänyt ottaa mukaan? Eteläisellä Saimaalla on jo nyt Suomen olosuhteissa poikkeuksellisen suuri jätevesiongelma johtuen UPM:n Kaukaan tehtaiden suuresta kuormituksesta. Vesistön virtaama on heikko, vesistö on matala ja vähävetinen sekä saarien runsaasti kirjoma. Kaukaan jätevesien vaikutukset näkyvät poikkeuksellisen voimakkaana, vaikka Kaukas ei ole kuormittanut vesistöä lupaehtojen salliman maksimimäärän mukaan.

Eteläinen Saimaa on merkittävä alue virkistyskäytön, matkailun ja myös kalastuksen kannalta. Vesistö ei siedä lisäkuormitusta. Mikäli Kaukaan kuormitus nousisi lupaehtojen raja-arvojen mukaiseksi tai kaupungin jätevedet johdettaisiin samaan purkupaikkaan tehtaan vesien kanssa, merkitsisi se Saimaan kuormituksen turmiollista lisääntymistä. Yhdyskuntajätevedet aiheuttaisivat biologisen hapenkulutuksen nousun. Lyhyellä aikavälillä myös fosforin ja erityisesti typpipäästöjen määrä kasvaisi. Veden rehevyystaso nousisi ja virkistyskäyttöarvo laskisi.

Jätevesien maksimikuormitustilanteessa ja häiriötilanteessa jätevesien yhteisvaikutus saattaisi ulottua myös läntiselle Pien-Saimaalle, mistä Lappeenrannan kaupunki ottaa raakavettä. Yhdyskuntajätteiden suuren bakteeripitoisuuden vuoksi myös veden hygieeninen laatu heikkenisi. Vesipuitteidirektiivin mukaan pintavesien hyvä ekologinen tila pitäisi saavuttaa vuoteen 2015 mennessä. Eteläisellä Saimaalla jo nykyolosuhteissa tavoite uhkaa jäädä saavuttamatta.

Vaihtoehdon 2 suunnittelussa on outoa, että purkupaikka on suunniteltu Kaukaan edustalle, miksei paikkaa ole viedä idemmäs, josta purkuvedet suuntautuisivat luontevasti Saimaan päävirtaukseen. Vaihtoehto 2 on ristiriidassa Lappeenrannan kaupungin hyväksymän Kestävän kehityksen ohjelman kanssa.

Toikansuo sijaitsee tiiviisti rakennetulla teollisuusalueella yhdyskuntarakenteen puristuksessa. On perusteltua rakentaa uusi puhdistamo esim. Hyväristönmäelle, alue on rakentamatonta maa- ja metsätalousaluetta, lähin asutus sijaitsee 600 metrin etäisyydellä. Rakkolanjoki on tässä vaihtoehdossa luonteva purkuvesistö. Saimaa vaihtoehdossa ei uudelle puhdistamolle ole löytynyt kunnollista sijoituspaikkaa. Rakkolanjoen ja Haapajärven taloudellinen ja virkistys merkitys on äärettömän pieni verrattuna eteläiseen Saimaaseen. Rakkolanjoella ja Haapajärvellä ei ole tässä suhteessa merkitystä tulevaisuudessakaan, vaikka Lappeenranta lopettaisi jäteveden johtamisen. Uudesta puhdistamosta tulevat vedet parantaisivat Rakkolanjoen tilaa, mutta Saimaaseen johdettuna ne huonontaisivat sen tilaa. Rakkolanjoen ja Haapajärven kuormituksesta suurin osa tulee hajakuormituksesta ja sisäisestä kuormituksesta. Haapajärven ja Rakkolanjoen veden laadun nostaminen hyvään olisi mahdollista, vaikka Lappeenranta tulevaisuudessakin johtaisi siihen jätevetensä, kunhan haja-kuormitus saadaan kuriin. Viipurinlahdella Rakkolanjoen aiheuttama kuormitus on ainoastaan neljä prosenttia ja laskupaikka on avoin vesialue.

Ympäristövaikutuksiltaan paras olisi vaihtoehto VE3. Meltolan puhdistamon saneeraus on edessä ja Joutsenokin voisi myöhemmin liittyä ratkaisuun samoin pitkällä aikavälillä alueen metsäteollisuus. Puunjalostusteollisuuden ja yhdyskuntajätevesien yhteispuhdistamisesta voitaisiin saada merkittäviä prosessuaalisia hyötyjä, jolloin puhdistusteho nousisi. Meltolan puhdistamo ei sijaitse aivan asutuksen läheisyydessä. Ratkaisu ei aiheuttaisi Vuoksessa havaittavia muutoksia. Yhteishankkeena ratkaisu olisi osapuolille taloudellisesti kilpailukykyinen ja hankkeeseen olisi saatavissa sekä valtion että EU:n tukea.

VE 2 vaihtoehtoon verrattuna suuremmat investoinnit VE 1 tai VE3 vaihtoehdoissa ovat kannattavia ympäristövaikutukset huomioon ottavasta näkökulmasta. Saimaan suojelemiseen kannattaa investoida.

Hanhijärven ja lähikylien kyläyhdistys ry

Hyväristönmäen sijoituspaikan ympäristövaikutusta on arvioitava suuremmalla säteellä kuin 1 km puhdistamosta. Vaikutukset on selvitettävä Rakkolanjoen varrella koko matkalla. Tarkasteltava vaikutusalue on ulotettava kyllin leveäksi joen molemmiin puolin. Alueella ei ole olemassa infrastruktuuria, hanke vaikuttaa kiinteistöjen arvoon ja elinkeinon harjoittaminen vaikeutuu. Vaikutukset alueen elintarvikealan yrityksiin on jätetty huomioimatta. Hanhijärventien osayleiskaava on valmisteilla ja Viipurintien osayleiskaava on valmistunut. Vaikutukset ulottuvat myös näille kaava-alueelle. Kyläyhdistys vastustaa vaihtoehtoa VE1.

VE 1 alueelta maanomistaja 1

Maanomistaja vastustaa sijoitusvaihtoehtoa VE1. Laitos pitäisi viedä kauemmas kaupungista, koska pitkällä aikavälillä kaupunki laajenee ja puhdistamo jää asutuksen keskelle. Toisaalta VE2 sijoitusratkaisu tai Toikansuon kaatopaikan lähistö sopisi sijoituspaikaksi, koska maa on jo valmiiksi asutukseen kelpaamatonta. VE1 haittaa muistuttajan elinkeinon harjoittamista ja alentaa maan arvoa. Lähistöllä on useita leipomoita, joista lähin sijaitsee 900m päässä. Leipomot ja uudet asuinalueet ovat jääneet arviointiohjelmassa huomioimatta. Arvioinnissa on huomioitava muutokset liikenteeseen, liikenneturvallisuuteen, melu, pöly ja hajuhaitat. VE 1 on riskialtis, koska siitä aiheutuvat vesistövaikutukset voivat pitkällä aikavälillä estää laitoksen toiminnan. Paras olisi VE3, jota tulisi täydentää ottamalla Kaukaan jätevedet mukaan yhteiskäsittelyyn.

VE 1 alueelta maanomistaja 2

Lausumassa maanomistaja kertoo näkökulmia vaihtoehdon VE1 muodostamisesta. Ihmettelyä herättää kallion sisään sijoittamisvaihtoehdon poisjättäminen, tästä aiheutuvat lisäkustannukset ovat pienet huomioiden laitoksen elinkaari n. 100 vuotta. Miksi Saimaan kanava ei ole purkuvaihtoehtona? Sijoituspaikkaa ei ole vielä päätetty. Hyväristönmäki on virkamiesten esiin nostama ratkaisu. Suunnitelmissa ei ole huomioitu maakaasulinjan sijaintia. Tilavarauksen 4 ha yksityiskohtaiset rajat ovat maanomistajille epäkäytännöllisiä ja pitkällä aikavälillä puhdistamolle pinta-alan suhteen liian pieni. VE1 tarkastelussa ei ole huomioitu ulkoilureittien ja virkistyskäytön olemassa oloa eikä alueella esiintyviä lintuja huuhkaja, helmipöllö, tuulihaukka, hiirihaukka, kanahaukka, haikara ja puukiipijä. Lintuharrastajilta saa tarkempia linnustotietoja. Myös kasvillisuus ja luontoarvot, kuten metsälain 10§:n kohteet sekä vaikutukset maanarvoon on selvitettävä samoin maisemavaikutukset. Olemassa oleva tiestö on yksityisteitä ja kulkee piha-alueiden läpi. Suoraan muistuttajan maaomistukseen ja yritystoimintaan kohdistuu merkittäviä vaikutuksia.

Suunnitteluprosessi on 10 vuotta myöhässä, se on ollut sanelupolitiikkaa. Hanketta ei tule sitoa liian tiukkaan aikatauluun, myös keskustelut Karjalan kaupungin perustamisesta puoltavat tätä. Maanomistaja esittää Rakkolanjoki vaihtoehdolle vaihtoehtoisia puhdistamon sijaintipaikkoja, joita ovat Hanhijärven osayleiskaavaluonnoksen EL-1, ET ja ET-1 alueet ja niiden ympäristö. Ne on jo valmiiksi pilaantuneita eikä niille rakenneta asutusta. Alueilla on myös kaupungin maaomistusta. Esitetyn puhdistamoalueen maanomistajaan ei ole oltu yva-menettelyn puitteissa yhteydessä. Hyväristönmäki kuuluu Hanhijärven kylään eikä Karkkolan kylään.

Paras vaihtoehto olisi VE3. VE2 vaihtoehdossa teollisuuden tulisi vähentää runsaita päästöjään siten, että kokonaispäästöt eivät lisäänty. Rakkolanjoen mukana olo vaihtoehtona ihmetyttää, kun huomioidaan ympäristölupaviraston aiemmat ratkaisut.

Kaupungin virkamiehet ajavat yksipuolisesti VE1:stä. Tiedotustapa on ollut omien intressien mukaista, osittain jopa valheellista. Mikäli Haapajärvi ja Rakkolanjoki halutaan puhtaaksi, tarvitaan seuraavat toimenpiteet: Jokeen pumpataan runsaasti puh-

dasta lisävetä, jonkun ajan kuluttua ruopataan järvi ja lisäveden juokсутusta jatketaan. Uuden laitoksen purkuvesi johdetaan johonkin muualle kuin Rakkolanjokeen.

VE 1 alueelta maanomistaja 3

VE1 on huono vaihtoehto. Nykyisen tiestön kunto ei kestä liikennettä ja tiestö kulkee pihojen läpi, minkä vuoksi teiden leventäminen ei onnistu. Hanhijärvellä sijaitsee kaksi leipomoa, joiden autoista aiheutuu jo nyt haittaa. Ei enää lisää raskasta liikennettä idylliseen maalaishäylään.

Yksityiset mielipiteenesittäjät 6 henkilöä

Mielipiteessä vastustetaan jyrkästi laskemasta jätevesiä Saimaaseen ja pilaamasta Suomen kauneimpia ympäristöjä Saimaalla. Myös Kaukaan toivotaan lopettavan jätevesien laskeminen Saimaaseen. Kaupunki ja Kaukas voisivat johtaa jätevedet Rakkolanjokeen tai Vuokseen.

3. YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Ympäristövaikutusten arviointiohjelma on hankkeesta vastaavan laatima suunnitelma tarvittavista selvityksistä ja arviointimenettelyn järjestämisestä. Kaakkois-Suomen Ympäristökeskus on tarkistanut yva-ohjelman ja on tätä lausuntoa laatiessaan ottanut huomioon arviointiohjelmasta yhteysviranomaiselle toimitetut lausunnot.

Arviointiohjelma vastaa pääosin yva-lain ja asetuksen vaatimuksia. Yva-lain 9 §:n nojalla Kaakkois-Suomen ympäristökeskus edellyttää arviointiohjelmaan tehtävän joitakin tarkennuksia ja lisäyksiä.

Hankekuvaus

Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa on esitetty tiedot hankkeesta, sen tarkoituksesta ja tavoitteesta, suunnittelutilanteesta ja toteutusaikataulusta. Hankkeesta vastaavan ja sen toiminnan yleiskuvaus on selkeä. Nykyisen toiminnan kuvaus on myös esitetty havainnollisesti sekä kuvassa 3 että tekstissä kappaleessa 3.4. Hankkeen sijainti ja maankäyttötarve on esitetty sillä tarkkuudella, mitä arviointiohjelma-vaihe edellyttää laitosten sijainnin osalta. Eräissä lausunnoissa on kuitenkin edellytetty tarkasteltavan hieman arviointiohjelmasta poikkeavia vaihtoehtojen VE1 sijoituspaikkoja. Hankkeesta vastaavan tulee harkita, laajennetaanko vaihtoehtojen VE1 kuvausta kattamaan laajemman maa-alueen tai hieman toisistaan poikkeavat sijoituspaikat.

Siirtoviemäriinjojen, välipumppaamoiden ja niihin liittyvien varorakenteiden maankäyttötarpeen olisi voinut esittää yksityiskohtaisemmin. Mitä vaikutuksia tai rajoituksia näillä rakenteilla yleisesti on muuhun maankäyttöön rakentamisvaihe mukaan lukien. Lähtötietoina nämä ovat tärkeitä mm. vaikutustarkastelun suunnittelun kannalta.

Hankkeen lupatilanteen kuvausta tulee tarkentaa. Nykyinen jätevesien johtamislupa ei ole ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa, vaan vesilain 10 luvun mukainen lupa. Uudelle jätevesien käsittelyratkaisulle haetaan ympäristönsuojelulain mukaista lupaa. Muutoksella saattaa olla vaikutusta luvantäytämisvelvoitteeseen, sillä vesilain mukainen lupapäätös on osiltaan perustunut ns. intressivertailuun, mitä ympäristönsuojelulaki ei tunne. Uutta ympäristölupahakemusta ja toiminnan jatkamista koskevat seuraavat Vaasan hallinto-oikeuden päätöksessä annetut määräykset:

Lupamääräys 14 toinen kappale: "Lupa jätevesien johtamiseen Rakkolanjoen vesistöön on voimassa vuoden 2010 loppuun saakka. Kaupungin tulee tehdä jätevesien johtamista koskeva uusi ympäristölupahakemus vuoden 2006 loppuun mennessä. Jos

tuota lupahakemusta ei ole ratkaistu lainvoimaisesti vuoden 2010 loppuun mennessä, nyt tarkistettava lupa on voimassa tuon lupapäätöksen lainvoimaiseksi tuloon saakka."

Lupamääräys 15: "Luvan haltijan on käynnistettävä suunnittelutyö kaupungin jätevesien johtamiseksi ympäristönsuojelulain asettamat edellytykset täyttävällä tavalla muualle kuin Rakkolanjoen vesistöön ja suunnittelua koskeva ohjelma on esitettävä Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen hyväksyttäväksi 30.6.2002 mennessä. Suunnittelun tarkoituksenmukaisen tuloksen varmistamiseksi kaupungin on työn kuluessa pidettävä ympäristökeskus ajan tasalla työn edistymisestä. Kaupungin on vuoden 2006 loppuun mennessä pantava Itä-Suomen ympäristölupavirastossa vireille jätevesiä koskeva uusi ympäristölupahakemus jätevesien johtamisesta edelleen Rakkolanjokeen tai muuhun purkuvesistöön. Hakemukseen on liitettävä edellä mainittu suunnitelma jätevesien johtamisesta muualle kuin Rakkolanjoen vesistöön sekä suunnitelma jätevesien käsittelemisestä. Lisäksi hakemukseen on liitettävä muut asiaan kuuluvat ympäristönsuojeluasetuksen edellyttämät tiedot ja selvitykset."

Selvyyden vuoksi kohdassa 3.4.3 Nykyiset lupaehdot ja vesistökuormitus olisi voinut esittää myös yva-hankkeen kokonaisuuden kannalta keskeisen määräyksen, jossa on Toikansuon jätevedenpuhdistamon luvan haltijalle on asetettu Rakkolanjokea ja Haapajärveä koskeva kunnostusvelvoite. Velvoite on esitetty ohjelmassa myöhemmin kohdassa hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin. Hankkeesta vastaavana näissä molemmissa on periaatteessa sama taho eli Toikansuon jätevedenpuhdistamon luvanhaltija.

Vaihtoehtojen muodostaminen ja 0-vaihtoehto

0-vaihtoehto

Arviointimenettelyyn on valittu keskeiset ja vaikutuksiltaan oleellisesti toisistaan eroavat vaihtoehdot. Arviointimenettelyssä on yhtenä vaihtoehtona tarkasteltava hankkeen toteuttamatta jättämistä ns. 0-vaihtoehto, ellei tällainen vaihtoehto erityisistä syistä ole tarpeeton. Kaakkois-Suomen ympäristökeskus katsoo, että koska nykyinen lupa on voimassa vuoden 2010 loppuun saakka tai uuden lupapäätöksen lainvoimaiseksi tuloon saakka, 0-vaihtoehto on otettava mukaan tarkasteltavaksi vaihtoehdoksi.

Ympäristökeskukselle toimitetuissa arviointiohjelmaa koskevissa lausunnoissa on otettu voimakkaasti kantaa eri vaihtoehtojen paremmuuteen jo arviointimenettelyn tässä vaiheessa. Myös hankkeesta vastaava on ilmaissut selkeän kantansa. Kannanotto jonkin vaihtoehdon puolesta ei ole omiaan lisäämään luottamusta yva-menettelyn tasapuolisuuteen. Joissain lausunnoissa arvostellaan hankkeesta vastaavan toimia tässä suhteessa. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että yva-lain 13§:n mukaan viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen tai tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin arviointimenettely on päättynyt. Yva-menettelyn tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia. Yva-lain mukaisessa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä hankkeen kaikkia vaihtoehtoja tulee tarkastella tasapuolisesti ja yhtäläisellä tarkkuudella.

Arviointiohjelman johdannosta syntyy vaikutelma, että vaihtoehto VE 4 olisi lisävaihtoehto, jota tarkastellaan muita keveämmin. Vaihtoehtoa tulee tarkastella samalla tarkkuudella muihin verrattuna.

Tarkasteltavan vaikutusalueen raja

Tässä arviointiohjelmassa kutsutaan tarkasteltavaa vaikutusaluetta tarkastelualueeksi ja aluetta, johon selvitysten valmistuttua arvioidaan vaikutusten kohdistuvan vaikutus-

tusalueeksi. Tarkennus selkeyttää ohjelmassa käytettyjä käsitteitä. Tavanomaisesti yva-menettelyssä on puhuttu vain tarkasteltavan vaikutusalueen rajauksesta. Tällä tarkoitetaan samaa kuin nyt tarkastelualueella.

Ajatus siitä, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyn jälkeen olisi tiedossa yksiselitteisesti täsmälliset vaikutusalueet ei aina pidä paikkaansa. Yleisimmin tilanne on niin, että tarkasteltava vaikutusalue on etukäteen sovittujen kriteerien perusteella valittu osa koko vaikutusalueesta. Esimerkiksi tässä hankkeessa vaikutukset veden laatuun ja vaelluskaloihin ovat luonteeltaan sellaisia, että niille ei voi määrittää täsmällisiä alueita, joiden ulkopuolelle vaikutuksia ei enää aiheudu eli vaikutusalueita. Vaikutusalueena usein pidetäänkin aluetta, jolle ei esimerkiksi ulotu jonkun raja-arvon ylitse nousevia vaikutuksia tai, jossa vaikutus verrattuna muihin on riittävän pieni tai merkitykseltään vähäinen.

Tarkasteltavan vaikutusalueen tai tässä ohjelmassa tarkastelualueen määrittäminen etukäteen on mm. ympäristövaikutusten arviointiin osallistumisen ja arviointimenetelmien pätevyyden arvioinnin kannalta tärkeää.

Tarkastelualueiden rajaukset ovat pääosin perusteltuja. Venäjän puolelle ulottuvia vesistövaikutuksia arvioitaessa arviointi on ulotettava vähintään lähimpiin raakavedenottamoihin saakka. Kalastovaikutusten arviointi on ulotettava Haapajärveä kauemmaksi myös Venäjä puolelle siten, että mm. TE-keskuksen lausunnossa mainitut vaikutukset vaelluskaloihin lähinnä meritaimeneen tulee mukaan arviointiin.

Siirtoviemäreistä ja niihin liittyvistä rakenteista aiheutuvien vaikutusten tarkastelu on ulotettava hajuvaikutusten osalta vähintään kolmensadan metrin etäisyydelle pumpaamoista ja varoaltaista.

Venäjän luonnonvaraministeriössä sijaitseva Espoon sopimuksen yhteystaho on ilmoittanut, ettei Venäjä osallistu Suomen yva-menettelyyn. Hankkeeseen ei siten jatkossa sovelleta yva-lain 3 luvun mukaista valtioiden välistä arviointimenettelyä. Ympäristövaikutusten arviointi tulee kuitenkin ulottaa ohjelmassa esitettyjen tarkastelualueiden ja tässä niihin tehtyjen täydennysten mukaisesti Venäjän puolelle.

Vaihtoehtojen vertailumenetelmä ja ympäristövaikutusten merkittävyyden arviointi

Hankkeen vaihtoehtojen vertailu on suunniteltu tehtävän taulukossa, jossa vaihtoehtoja tarkastellaan ja vertaillaan sanallisesti sekä käytettävissä olevilla lukuarvoilla eri tekijöiden osalta. Myös vaikutusten merkittävyyttä arvioidaan.

Vertailumenetelmänä on siis erittelevä vertailu, mikä on hyvä ja varsin käyttökelpoinen menetelmä tämän tyyppisessä hankkeessa. Vaihtoehtojen vertailu tulee tehdä tasapuolisesti ja samalla tarkkuudella eri toteutusvaihtoehtojen osalta. Vertailun tulee antaa oikea kokonaiskuva hankkeen vaihtoehtojen vaikutuksista ja niiden eroista.

Vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa voidaan tukeutua faktatietoihin, mutta pohjimmiltaan se on aina subjektiivista ja arvosidonnaista. Vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa on tuotava avoimesti esille kenen tai minkä tahon näkemyksen mukaan merkittävyydet on arvotettu. Kaikkien yva:an osallistuvien tahojen näkemykset tulisi ottaa huomioon. Arvioinnin lopputuloksesta tulisi ilmetä mihin ihmisryhmään, asiaan tai kohteeseen vaikutus kohdistuu. Arvioinnissa on huomioitava vaikutuksen todennäköisyyttä, yleisyyttä ja seurauksia.

Hankkeen vaikutukset ja niiden selvittäminen

Ympäristön nykytilan kuvaus

Arviointiohjelmassa on kuvattu ympäristön nykytilaa olemassa olevan tiedon perusteella. Nykytilan kuvaus on selkeä ja sisältää keskeisiä ympäristöä luonnehtivia tietoja. Hankekokonaisuuden vaikutuspiirissä olevan ympäristön nykytilan kuvaus on pe-

rusta sille, että vaikutusten tunnistaminen ja vaikutusselvitykset tulevat kohdenne-
tuiksi asianmukaisella tavalla ja oikeisiin asioihin.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen yhteydessä tulee myös kiinnittää huomio-
ta alueen ja sen ympäristön nykytilan kuvaukseen ja siihen, että hankkeen vaikutus-
alueen ympäristö- ja luonnonoloja kuvaavia tietoja täydennetään arviointimenettelyn
aikana saaduilla tiedoilla. Saimaata koskevan tarkastelualueen virtausolosuhteita on
kuvattu tekstissä. Niiden kuvaaminen myös kartalla olisi havainnollisempaa. Ympä-
ristön nykytilan kuvausta tulee täydentää kalastoon ja kalastukseen liittyvän tiedon
osalta. TE-keskuksen lausunnossa tuodaan esille näissä tiedoissa olevia puutteita.
Kuvasta 22 puuttuu Joutsenon Natura-alueet, joihin viitataan tekstissä. Etelä-
Karjalan liiton lausunnossa on lueteltu useita suojelualueita ja luontokohteita, joita ei
ole mainittu ohjelmassa. Ohjelmaan tulee lisätä myös hankkeen tarkastelualueelle si-
joittuva Saimaalla Kyläniemen eteläpuolella oleva Ilkonselän Natura-alue FI0422001
(erityisesti saimaannorppa).

Alueet, joihin kohdistuu arvioinnin tuloksena merkittäviksi arvioituja ympäristöva-
ikutuksia, on esitettävä sanallisen kuvauksen lisäksi havainnollisesti myös kartalla,
johon on merkitty ns. erityiskohteet kuten päiväkodit, koulut, maa- ja vesialueiden
virkistyskäyttöön kuuluvat alueet ja kohteet, suojelualueet, leipomot ja muut elinkei-
not, asutus ja loma-asutus.

Arviointiohjelmassa listattuja Venäjää koskevia tietoja on saatavissa runsaasti Kaak-
kois-Suomen ympäristökeskuksesta. Yhteisen suomalais-venäläisen rajavesistöjen
käyttökommision Suomen ryhmän lausunnossa mainitaan, että vesistö- ja kuormitus-
seurantaa on tehty jo yli 40 vuoden ajan sekä Suomen että Venäjän puolella. Nämä
tiedot ovat julkisia ja käytettävissä yva-prosessissa. Myös Rajavesikommision Suo-
men ryhmä auttaa mielellään asiassa.

Arviointimenetelmät

Vaikutusarviointi on tarkoitus tehdä pääasiassa asiantuntija-arviona käyttäen hyväksi
aiemmin tehtyjä tutkimuksia, selvityksiä ja kokemuksia. Arviointimenetelmät on esi-
tetty kunkin arvioitavan vaikutuksen kohdalla kappaleessa 6.3. Usean ympäristöva-
ikutuksen kohdalla mainitaan, että arvio perustuu tehtyihin tutkimuksiin ja selvityk-
siin tai olemassa olevaan aineistoon. Tätä aineistoa on lueteltu lähdeluettelossa, mut-
ta selvyiden vuoksi olisi parempi, jos kunkin vaikutuksen kohdalla mainittaisiin
erikseen keskeisin aineisto, mihin perustuen arviointi tehdään. Näin menetellen arvi-
ointimenetelmä olisi läpinäkyvämpi ja käytettävien tutkimusten pätevyyteen voisi ot-
taa etukäteen kantaa. Menetelmien esittämisen lisäksi tulisi pohtia sisältyykö joiden-
kin vaikutusten selvittämiseen vaikeuksia, tiedollisia puutteita ja epävarmuustekijöi-
tä, joita myös pitää käsitellä avoimesti. Ainakin kohdassa 6.3.1. tehty toteamus, että
arviointi tehdään asiantuntija arviona käyttäen hyväksi mahdollisesti käytettävissä
olevia tutkimuksia, kaipaa lisäpohdintaa, mitä seuraa jos tutkimuksia ei olekaan.
Arviointiselostuksessa tulee tuoda selkeästi esille ympäristövaikutusten arvioinnissa
käytetyt arviointimenetelmät ja niihin liittyvät epävarmuustekijät samoin kuin se,
miltä osin tarkastelu on perustunut laskennallisiin seikkoihin, mallilaskelmiin, kirjal-
lisuuteen, muuhun vastaavaan materiaaliin, tehtyihin selvityksiin/tutkimuksiin, maas-
toinventointeihin tai haastatteluihin yms.

Tarkasteltavat ympäristövaikutukset

Arviointiohjelmassa on lueteltu hankkeen merkittävimmät mahdolliset ympäristöva-
ikutukset. Hanketta tarkastellaan koko elinkaaren osalta. Puhdistamon käytön lisäksi
otetaan huomioon puhdistamon rakentamisvaihe. Pääpaino on kuitenkin puhdistam-
on toiminnanaikaisten vaikutusten arvioinnissa. Lisäksi käsitellään muutosten pa-
lautumista ja nopeutta. Arvioinnissa otetaan huomioon myös mahdolliset riskitilan-
teet ja niiden ympäristövaikutukset. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan mer-

kittäviksi luetellut vaikutukset ovat pääosin oikein tunnistettu. Puhdistamon toiminnan aikaiset vesistöön kohdistuvat välittömät ja välilliset vaikutukset ovat keskeisiä. Välillisistä vaikutuksista keskeiseksi lausuntojen perusteella voi olettaa ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvat sosiaaliset vaikutukset (mukaan lukien virkistyskäyttö ja mahdolliset hajuhaitat).

Ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvien vaikutusten arviointi

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten merkittävyys on suunniteltu arvioitavan erityisesti lähimpien asuinalueiden, alueella työskentelevien ihmisten ja virkistysalueiden kannalta. Vaikutuksia arvioitaessa aiotaan ottaa huomioon vaikutusalueen asukkailta aiemmin saatu ja YVA-menettelyn kuluessa saatava palaute. Uusia selvityksiä tai tutkimuksia ei ohjelman mukaan ole tarkoitus tehdä. Arviointi on tarkoitus tehdä asiantuntija arvioina käyttäen hyväksi mahdollisesti käytettävissä olevia tutkimuksia ja selvityksiä. Sosiaalisten vaikutusten tarkastelua ei ole suunniteltu täydennettävän kyselytutkimuksella.

Arviointiohjelmasta ei selviä, mitä voisivat olla nämä ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia käsittelevät mahdolliset tutkimukset. Tutkimusten olemassa olosta ei ole tietoa, vaikka arviointi aiotaan osin perustaa niihin. Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin asiantuntijoiden lausunnoissa (esim. Etelä-Suomen lääninhallitus ja Lappeenrannan kunnan viranomaiset) on vaadittu arviointiohjelmaa täydennettävän sosiaalisten haittojen ennakoarviointitutkimuksella. Vaihtoehtojen VE 2 ja 4 vaikutukset kohdistuvat laajaan Saimaan virkistyskäyttäjien joukkoon. Samoin Rakkolanjoen ja Haapajärven alueella on toiveita virkistyskäyttömahdollisuuksien paranemisesta. Arviointiohjelmaa on täydennettävä sosiaalisten vaikutusten arvioinnin osalta.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten tunnistamisessa ja arvioinnissa tulee arviointiohjelmassa esitettyjen seikkojen lisäksi hyödyntää sosiaali- ja terveysministeriön (STM 1999) antamaa ohjetta ihmisiin kohdistuvien terveydellisten ja sosiaalisten vaikutusten arvioimiseksi sekä paikallisten viranomaisten paikallistuntemusta. Asukaskyselyn tarpeellisuutta tulisi harkita uudestaan. Kyselyä täydentämään tai korvaamaan tulee käyttää muita mahdollisia menetelmiä kuten asukkaille suunnattua työpaikka-työskentelymenetelmää, sidosryhmä- tai teemahaastatteluita. Keskeisenä tavoitteena on selvittää, mitä vaikutuksia hankkeen eri vaihtoehtojen seurauksina eri ihmisryhmille voi aiheutua ja miten nämä ryhmät kokevat mahdolliset vaikutukset.

Puhdistamoista aiheutuvia melu ja hajuhaittoja kuvattaessa tulisi käyttää leviämiskarttaa, joka on havainnollisuutta parantava esitystapa. Liikenteen meluvaikutukset on tarkoitus tarkastella yhdessä liikenteen muiden ympäristövaikutusten kanssa.

Vaikutukset pintavesiin ja vesieliöstöön

Vaihtoehtojen VE 4 muodostamisessa ei ole huomioitu, että teollisuuden jätevesien käsittelyssä lisätään prosessiin ravinteita, jotka olisi korvattavissa yhdyskuntajätevedessä jo olevilla ravinteilla. Vaihtoehtojen VE 4 tarkastelussa tulee selvittää, mitä hyötyjä, haittoja tai riskejä yhteiskäsittelystä seuraa olemassa olevien tutkimusten, selvitysten ja kokemusten perusteella. Tämän selvityksen tulosten perusteella on määritettävä erilliskäsittelyn ja yhteiskäsittelyn erot kuormitustasoissa, joihin perustuen vaihtoehtojen VE 4 vesistövaikutustarkastelu tulee tehdä.

Vesistövaikutusten tarkastelussa on otettava huomioon myös voimassa olevassa Toikansuon puhdistamon vesilain 10 §:n mukaisessa luvassa asetetut velvoitteet Rakkolanjoen ja Haapajärven kunnostamiseen. Vesistön kunnostushankkeisiin liittyy epävarmuustekijöitä ja niistä saatava hyöty voi ilmetä vasta vuosien kuluttua. Arvioitaessa yva-hankkeen ja siihen liittyvien muiden hankkeiden yhteisvaikutuksia on tarkasteltava myös niihin liittyviä epävarmuustekijöitä ja riskejä.

Kaikkia vaihtoehtoja tulee tarkastella, ei pelkästään nykytilan muutoksen suhteen, vaan myös sen suhteen, miten kyseisten vesistöjen tilaa koskevat velvoitteet ja tavoitteet voidaan saavuttaa.

Vesipuitedirektiivin edellyttämä hyvän ekologisen tilan tavoite koskee veden laadun osalta kaikkia purkuvaihtoehtoja. Itäinen Pien-Saimaa on arvioitu ja raportoitu EU:lle ns. riskissä olevaksi vesistöksi, minkä perusteella sen kuormitusta ei saisi lisätä. Hyvän ekologisen tilan tavoite koskee myös Haapajärveä ja Rakkolanjokea, vaikka niitä ei ole pienen kokonsa takia raportoitu EU:n komissiolle maaliskuussa 2005. Rakkolanjoki ja Vuoksi ovat lisäksi vesistöjä, jotka kuuluvat erikoistapaukseen "vesipiiri ulottuu yhteisön alueen ulkopuolelle". Myös Vuoksessa tavoitellaan hyvää ekologista potentiaalia, joka tarkoittaa veden kemiallisen laadun osalta käytännössä samoja ravinnetasoa kuin Saimaalla.

Vaikutukset kalastoon ja kalastukseen

Arvioitaessa vaikutuksia kalastoon ja kalastukseen on otettava huomioon arviointiohjelmassa esitetyn lisäksi TE-keskuksen lausunnossa mainitusta ISKALT-hankkeesta saadut Rakkolanjokea koskevat kalastotiedot. TE-keskus on lausuntonsa mukaan toimittanut kyseiset tiedot arviointiohjelman laatineelle konsultille. Rakkolanjoen kalastotutkimuksen suorittajat arvioivat, että Rakkolanjoki on Viipurinlahteen laskevista meritaimenjoista arvokkain huomioiden meritaimenen kannan alkuperä, taimentiheys ja lohikalojen lisääntymiseen soveltuva koskipinta-ala. Todettu lohien luontainen lisääntyminen ja nahkiaishavainnot lisäävät Rakkolanjoen arvoa.

Vaikutukset pohjavesiin ja maaperään

Arviointiohjelman mukaisesti näiden vaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä erityisesti huomiota toimintoihin ja riskeihin, joita voi aiheutua I ja II luokan pohjavesialueille ja talousvesikaivoille.

Vaikutukset ilman laatuun ja ilmastoon

Ilman laatuun ja ilmastoon kohdistuvia vaikutuksia on tarkoitus tarkastella ottaen huomioon jäteveden käsittelytoiminnan ja siihen liittyvän liikenteen päästöt. Haju haittojen osalta on selvitettävä myös lietteen kuljetuksesta sekä umpi- että sakokaivo- lietteen kuljetuksesta mahdollisesti aiheutuva haitta.

Vaikutukset liikennemääriin ja liikenneturvallisuuteen

Liikennevaikutusten selvittämiseksi arviointiselostuksessa on kuvattava tiestön muutos ja parannustarpeet sekä rakennustöiden aikaiset liikenteen ja liikennejärjestelyiden muutokset. Liikenteen osalta on tarkasteltava liikennemäärien ja turvallisuuden lisäksi, melu, haju ja värinävaikutuksia. Vaihtoehtoilta on vaikutuksia Lappeenrannan seutukunnan umpi- ja sakokaivolietteiden kuljetusmatkoihin. Nämä vaikutukset ja niiden merkittävyys tulisi arvioida lähinnä liikennemääriin perustuen. Liikenteen melu- ja värinähaittaa arvioitaessa tulee ottaa huomioon alueella jo olemassa olevat toiminnot ja niiden melutilanne.

Vaikutukset kasvillisuuteen, eläimistöön ja luonnon monimuotoisuuteen

Arviointiselostuksesta on käytävä ilmi aiheutuuko hankkeesta vaikutuksia, jotka todennäköisesti merkittävästi heikentävät vaikutusalueella sijaitsevien Natura-2000 kohteiden niitä luonnonarvoja, joiden perusteella kohde on otettu Natura-2000 suojelualueverkostoon. Hankkeen vaikutusalueella sijaitsevien Natura 2000 kohteiden osalta on kuvattava hankkeen suorat ja välilliset vaikutukset niihin ja arvioitava, miten ne vaikuttavat kohteen eliölajeihin ja luontotyypppeihin. Huomioon on otettava myös mahdolliset yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa kuten Haapajärven kunnostushanke ja lisäveden johtaminen Rakkolanjokeen.

Hankkeen vaikutukset tulee selvittää siten, että saadaan riittävä kuva hankkeen vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen, suojelukohteisiin ja keskeisiin luonnonarvoihin. Arviointiselostuksessa on kuvattava myös siirtoviemäreiden vaikutus alueen luontoon. Arvioinnin perusteeksi ja olemassa olevan tiedon puutteiden päivittämiseksi on linjojen alle jäävä alue tarpeellisilta osin inventoitava maastossa.

Vaikutukset alueiden käyttöön, maisemaan ja kulttuuriperintöön

Arviointimenettelyssä tullaan esittämään hankkeen vaihtoehtojen suhdetta voimassa oleviin kaavoihin niiden määräyksiin sekä kaavojen muutostarpeita.

Muinaismuistolain (295/63) mukaan ennen yleisiä rakennustöitä on otettava hyvissä ajoin selvää siitä, tuleeko työ koskemaan muinaisjäännöksiä. Museoviraston arvioin mukaan tutkittavana olevat vaihtoehdot eivät koske muinaisjäännöksiä.

Etelä-Karjalan museon lausunnossa tuodaan esille arvokkaita rakennetun kulttuuriympäristön kohteita, jotka sijaitsevat hankealueen läheisyydessä. Hankkeen mahdolliset vaikutukset näihin kohteisiin on arvioitava käyttäen hyväksi Etelä-Karjalan museon asiantuntemusta.

Vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen

Arviointiohjelma on tältä osin hyvin niukkasanainen. Vähintään olisi pitänyt kertoa, mitä keskeisiä luonnonvarojen hyödyntämiseen kohdistuvia vaikutuksia on odotettavissa eli mitä arvioidaan.

Yhteysviranomaisen katsoo, että keskeisin luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvä vaikutus on puhdistamolietteen hyötykäyttö. Arviointiselostuksessa on kuvattava vaihtoehtoiset lietteen käsittelymenetelmät, käsittelypaikat, määrät, kuljettaminen ja hyötykäyttömahdollisuudet. On arvioitava myös, mitä mahdollisuuksia luonnon materiaalien korvaamiseen saadaan eri lietteen käsittelymenetelmillä ja mikä merkitys sillä olisi ympäristön kannalta.

Ympäristönsuojelua koskevat suunnitelmat ja ohjelmat

Arviointiselostuksessa tulee esittää selvitys eri vaihtoehtojen suhteesta hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin. Arviointiohjelmassa lueteltujen lisäksi tulee tarkastella valtakunnallisen jätesuunnitelman ja kansallisen biojätestrategian mm. yhdyskuntajätevesilietteiden käsittelylle asettamia tavoitteita.

Erityisesti tulee selvittää hankkeen vaikutusta vesipolitiikan puitesäädöksiin mukaisesti asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Tästä on lausuttu yksityiskohdaisemmin lausunnon kohdassa: Vaikutukset pintavesiin ja vesieliöistöön.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Hankesuunnittelussa ja vaihtoehtotarkastelussa tulee ottaa huomioon myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Epävarmuustekijät ja riskinarviointi

Riskien (onnettomuudet, käyttöhäiriöt, poikkeukselliset luonnonolot ym.) toteutumisen todennäköisyyttä ja riskeistä aiheutuvia vaikutuksia ja niihin varautumista tulee tarkastella arviointiselostuksessa.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Hankkeesta aiheutuvien haitallisten vaikutusten ehkäisemistä tai rajoittamista tulee tarkastella arviointiselostuksessa asianmukaisella tavalla ja esittää toimenpiteitä sekä luonnonympäristöön ja maisemaan että rakennettuun ympäristöön ja ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen kohdistuvien mahdollisten haitallisten vaikutusten vähentämiseksi.

Tiedottaminen ja kansalaisten osallistuminen

Arviointimenettelystä on tiedotettu ja osallistuminen on järjestetty yva-lain edellyttämällä tavalla. Ennen arviointiohjelman valmistumista on pidetty kaksi ohjausryhmän kokousta. Niissä on käsitelty kahta arviointiohjelmaluonnosta ennen lopullisen ohjelman valmistumista. Ohjausryhmän työn tuloksena alun perin kaksi vaihtoehtoa sisältänyt ohjelma laajeni sisältämään neljä vaihtoehtoa. Yva-menettelyn aikana on tarkoitus pitää vielä kaksi ohjausryhmän kokousta. Hanketta ja ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa koskeva yleisötilaisuus pidettiin Lappeenrannassa 23.3.2006. Tilaisuuteen osallistui noin 30 henkilöä. Tilaisuus pidettiin iltatilaisuutena yleisölle olettavasti sopivana aikana. Toinen yleisötilaisuus on suunniteltu järjestettäväksi, kun arviointiselostus on valmistunut. Arviointiohjelma on ollut kokonaisuudessaan luettavissa internetissä Lappeenrannan kaupungin [www-sivuilla](http://www.sivuilla) osoitteessa <http://www.lappeenranta.fi/?deptid=11430>. Internetin käyttö on helpottanut arviointimenettelyyn osallistumista. Myös arviointiselostus tulee julkaista samalla tavalla.

Yva-lain 14§:n perusteella yhteysviranomainen on toimittanut 22.2.2006 arviointiohjelman ja sen lyhennelmästä tehdyn venäjänkielisen käännöksen ympäristöministeriölle Venäjälle ilmoittamista varten. Ympäristöministeriö lähetti 3.3.2006 Venäjän luonnonvaraministeriölle Espoon yva-yleissopimuksen (Valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskeva yleissopimus, SopS 67/1997) mukaisen ilmoituksen, joka sisälsi kyselyn Venäjän halukkuudesta osallistua Lappeenrannan kaupungin jätevedenpuhdistamon ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Venäjä on ilmoittanut luonnonvaraministeriön Espoon sopimuksen mukaisen ilmoituksen vastaanottamistahoksi. Ympäristöministeriö on saanut vastauksen sähköpostilla 19.5.2006, ettei Venäjä tule osallistumaan hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Hankkeeseen ei siten tarvitse soveltaa yva-lain (468/1994) 3 luvun mukaista valtioiden välistä arviointimenettelyä. Yhteysviranomaiselle osoitetussa kirjeessä ympäristöministeriö ilmoittaa, että yva-menettelyn kuluessa on kuitenkin tiedotettava suomalais-venäläisen rajavesistöjen käyttökomission Suomen ryhmää, joka niin halutessaan voi käsitellä hanketta ja sen ympäristövaikutuksia yhteiskokouksissaan Venäjän osapuolen kanssa.

Seuranta

Arviointiselostuksessa tulee tehdä ehdotus hankkeen ympäristövaikutusten seurantaohjelmaksi (yva-asetus 12§).

Raportointi

Sisällysluettelo on selkeä. Sisällöltään raportti on ymmärrettävä ja helposti luettavissa. Osa kuvista voisi olla selkeämpiä. Tekstiosassa olevat kartat esimerkiksi kaavakartat ovat epäselviä. Niiden luettavuutta voisi parantaa arviointiselostuksessa. Arviointiohjelman liitekartoista selviää riittävän hyvin viemäri- ja jojojen sijainti ja niihin merkityt luontokohteet.

Johtopäätökset

Yva-lain tavoitteena on kansalaisten tiedon saannin sekä osallistumisen turvaaminen ja ympäristöasioiden huomioon ottaminen päätöksenteossa. Hankkeen eri toteuttamisvaihtoehtojen avoin tarkastelu ja vertailu ovat yva-lain mukaisen yva-prosessin kulmakiviä. Lappeenrannan jätevedenpuhdistamon ympäristövaikutusten arviointiohjelma antaa hyvät lähtökohdat hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnille, kunhan hankkeesta vastaava maltaa olla tekemättä hanketta koskevia päätöksiä ennen yva-menettelyn päättymistä.

4. LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Yhteysviranomaisen lausunto on nähtävillä yhdessä arviointiohjelman kanssa arviointimenettelyn ajan 5.6.2006 alkaen Lappeenrannan, Joutsenon ja Imatran kaupunkien virastoissa sekä Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksessa (Kauppamiehenkatu 4, Kouvola ja Laserkatu 6 Lappeenranta). Lausunto on nähtävillä myös internet-osoitteessa <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=7766&lan=fi>

Johtaja

Leena Gunnar

Ylitarkastaja

Antti Puhalainen

LIITTEET Arviointiohjelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet (hankkeesta vastaavalle)

JAKELUT JA MAKSUT

Lappeenrannan kaupunki/Vesilaitos PL 38, 53101 Lpr

Maksu 5850 euroa

Peruste: ympäristöministeriön asetus alueellisen ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista (1237/03)

TIEDOKSI Lappeenrannan kaupunki

Joutsenon kaupunki

Imatran kaupunki

UPM-Kymmene Oyj Kaukas

Etelä-Karjalan liitto

Etelä-Suomen lääninhallitus Kouvolan palveluyksikkö

Kaakkois-Suomen työvoima ja elinkeinokeskus/kalatalous yksikkö

Suomalais-venäläinen rajavesikomissio/Ylijohtaja Timo Kotkasaari Maa- ja metsä-
talousministeriö PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO

Kaakkois-Suomen tiepiiri, Tiehallinto

Museovirasto

Etelä-Karjalan maakuntamuseo

Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiri ry.

Saimaan vesiensuojeluyhdistys ry.

Nordkalk Oy Ab, Poikkitie 1, 53500 LPR

Gasum Oy, Kiehuvantie 89, 45100 Kouvola

Etelä-Karjalan Jätehuolto Oy

Suur-Saimaan kalastusalue, PL 46, 53101 Lpr

Kaakonkulman kalastusalue, PL 46, 53101 Lpr

Haapajärven osakaskunta/Jorma Vilkkö, Vainikkalantie 860, 54270 Vainikkala

Muukkolan osakaskunta/Pekka Laamanen, Kotaniementie 174, 53400 LPR

Meltolan ja Korvenkannan Osakaskunta/ Joona Markku, Etu-Aholantie 78,
55100 IMATRA

Penttilän Osakaskunta/ Jari Kola, Piutula 53100 Lpr

Hanhijärven Osakaskunta/Rantanen Mika, Hanhijärventie 314,
53100 LAPPEENRANTA

Puralan Osakaskunta/Pulli Kari, Hurjansaarentie 167, 54310 HYTTI

Ojalan Osakaskunta/Jalovaara Jukka, Rikkiläntie 222, 54270 VAINIKKALA

Mustolan Osakaskunta/Väinölänkatu 23 as 6, 53100 Lpr

Kattelussaaren Osakaskunta/Ström Martti, Päihänniementie 129, 54960 Vehkataipale
Paarmalan yhteisten vesialueiden osakaskunta/Martti Arponen, Rautiontie 100,
54960 VehkataipaleKirvesniemen Osakaskunta/Antti Kilpiä, Vehkataipaleentie 1104,
54960 Vehkataipale

Hanhijärven ja lähikylien kyläyhdistys ry. Hanhikempintie 99, 53650 Lpr

Vehkataipaleen ja Lamposaaren alueiden asukkaiden valitsevat ympäristöryhmät

Yksityiset mielipiteen toimittajat 4 henkilöä

Suunnittelukeskus Oy PL 68, 00521 HELSINKI

Suomen ympäristökeskus

Ympäristöministeriö